

Trægaardshavens Endeligt

En ældgammel Lokalitet forsvinder for at give Plads for Byens højeste Beboelseshus

I det sidste Aar er det gaet haardt ud over Anlæg og Træbevoksning i Byens nordøstre Del. I de sidste Uger særlig ud over Resterne af den gamle Lysthave „Trægaarden“. Ca. 30 Løv- og Skovtræer foruden en Mængde større og mindre Bevoksning er blevet fældet for at give Plads for Roskildes første 6 Etager store Beboelseshus. Hvor før prægtige Ege-, Aske-, Kastanie-, Bøge- og Birketræer havede deres Stammer og brede Kroner, vil der i Stedet rejse sig en ca. 60 Meter høj og ca. 18 Meter bred Bygning, der med Tiden efterfølges af to eller tre andre, en mod Syd, en mod Nord og eventuelt en mod Vest ud mod Frederiksborgvej, og „Trægaarden“s Omdannelse vil da være endelig.

Ud imod Frederiksborgvej anlægges for Tiden en Indkørselsvej ind til Byggepladsen, som kommer til at ligge langs med Berthe Margrethe Anlægget, nærmest fra Nord

til Syd. Ind over det nu næsten helt ryddede Terræn er der allerede gravet til Kloak, og en af de første Dage sættes Spaderne i Jorden for at begynde Udgravningen. I den sidste Tid har Aerolit-Drønen runget hen over Terrænet, dels ved Træfældning og dels ved Bortsprængning af et tilsyneladende overdimensioneret Fundament under det Brandslangetårn, som nu sidst anvendtes af C. F.-Sektionen.

Kildevældet under Roskilde

Jordsmonnet under Fundamentet er meget vandholdigt, ligesom langs Kloakudgravningen, og ikke særlig dybt nede ælter og vælter man i gamle Kildelags bløde Kildekalk. Undergrunden i den lavtliggende gamle Trægaardshave fortæller sin Historie om de store Mængder af Vandaarer, der gennem umindelige Tider ogsaa her paa Stedet — tildels vel endnu — siver gennem Jordlagene ned mod

Fjorden. Ind mellem Lagene sporer man samme Slags gule Okker, som man observerede, da man i 1909 gravede ud til den Bygning, C. F.-Sektionen for Tiden bebod ud mod Klostervang. Den Gang fandt man som bekendt tre Broncesværd, der nu er at se paa Nationalmuseet. Det meget sjældne Fund tidsfæstedes dengang af Museumsinspektør Hans Kjær til at være ca. 3000 Aar gammelt og stammende fra den ældre Bronzealder. Fundet betegnedes som et Kildeoffer, der var nedlagt i selve Kilde- eller Vandstrømmen.

Trægaardens Oprindelse skjuler sig i Fortiden.

Naar man kan tale om et 3000 Aar gammelt Fund der paa Stedet, maa der altsaa have færdes Mennesker. Men hvad der siden er sket og hændt med det nævnte Terræn, har man kun meget ringe Oplysning eller Viden om, før man naar saa langt hen mod Nutiden som til 1700-Tallet. Forholdet er dog næppe heller nogensinde sporet saa langt tilbage, som man kan.

Ved Ophævelsen af Sct. Ibs Sogn 1808 nævnes blandt Navne paa Huse, der hører til Sognet, ogsaa Navnet Trægaarden. Der skal

have ligget et Hus der, maaske det der sammen med de otte Sct. Agnes Huse er betegnet som Parkhuset. Organist Jens Struch ved Roskilde Domkirke var Ejer af Trægaarden, da den senere meget kendte og virksomme Borger og mangeaarige Vært i „Prindsen“, Kaptajn Niels Christian Sveistrup først i 1820'erne købte Ejendommen af ham.

I de følgende Aar var der tre Mænd, der sammen dannede en Forskønnelseskomité i Roskilde: Stiftsskriver Christian Hansen, Malermester Ehlers og Kaptajn Sveistrup. De tre Mænds Initiativ skylder vi endnu i Dag adskillige smukke Stier her i Byen. Maler Ehlers, der ejede Kobbermøllen, nu Frederiksborgvej 36, anlagde en Have om sin Mølleledam med fri Adgang for alle, Gartner Elley aabnede Adgang til sin store Have med Klosterkilden, nu Sct. Maria Hospitals Omraade, og Kaptajn Sveistrup anlagde og beplantede bl. a. Trægaarden, hvortil der dog kun var delvis offentlig Adgang. Klostermarken var i de Aar ogsaa anlagt med Adgang for Publikum.

Sveistrups Træer og Have.

Ved sin eneste Datter Hannes Fødsel plantede Sveistrup en Et 1

Haven 1828. Den havde til Nutiden bevaret Navnet Sveistrups Eg og var kendt af alle Trægaardens nuværende Beboere. Den faldt for ganske nylig, et stort Træ af Ydre. Indtil for ganske faa Aar siden var en Plade med Vers i Tidens Stil heftet til dens Stamme. Det var skrevet af den betroede Havemand Rasmus Jensens 15-aarige Søn, Henrik, i 1853. Sveistrup ofrede sin private Lysthave megen Interesse, og mange vil endnu erindre meget af den Skønhed og Hygge, der ved hans Beplantning endnu for en Del Aar siden var at finde i Trægaardshaven. Kun faa i Forhold til den tidligere Mængde af gamle prægtige Skovtræer har faaet Lov til at overleve Fældningen. De skal endnu en Tid forskønne de ryddede Omgivelser.

Hele Haven var paa Sveistrups Tid 4 Tdr. Land stor og gik helt ned til Vejen fra Frederiksborgvej og op til Sct. Agnes Husene. I Sveistrups senere Aar blev Haven af og til benyttet til Velgørenhedsfester og Basarer. Sveistrup var Æresborger i Roskilde fra 1867. Efter hans Død 1874 kom Haven til at tilhøre det Aktieselskab, der ejede „Prindsen“. Men snart blev den udlejet til forskellige, og fra 1877 øgede Lejeren sine rimeligvis knappe Indtægter som Gartner ved

at tilbyde: „Kaffe, The og køgt Vand paa Maskine. Trægaardens Have er daglig aaben for Familjer“. Fra da af blev den Serveringshave.

Trægaarden op mod Nutiden og nu.

Fra 1878 og fremefter til efter Aarhundredskiftet vil endnu en Del kunne huske skiftende Ejere og Restauratører i Trægaarden. De spandt saa vist ikke Guld. Forlystelserne var ikke store, til daglig var Trægaarden paa det nærmeste mennesketom, men af og til afholdtes der store Sommerfester, Baller og Møder, og bemærkes skal det ogsaa, at det blev Stedet for de først opdukkende Revyer i Roskilde. De første skyldtes en Journalist Prægel i 1880'erne, — de genoptoges efter Aars Forløb i 1909, forfattet af Journalist Chr. Krum, Roskilde Tidende. I Aaret 1909—10 opførtes den Bygning, som nu sidst har tjent som Kaserne for C. F.-Korpset. Før den Tid laa her en lang, lav vildvinsbevokset Længe, i hvis Vestende den endnu staaende Pavillon var tilbygget. Den havde været Udstillingsbygning i 1888 i København. Med Krigen fra 1914 kom en Opsvingstid for Trægaarden som Re-

staurations, og i en Aarrække fremefter — ikke mindst ved Bilernes stadig talrigere Fremkomst — blev Stedet mere og mere et yndet Forlystelsessted, hvortil man søgte fra nær og fjern. Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab flyttede dertil fra Boserup Pavillon i 1922.

I de senere Aar, hvor først C. B. U. siden 1942, og nu C. F.-Sektionen af den midtsjællandske Kolonne siden 1949 har været Eneboere af Trægaarden, har de noget oplejede Rester af Sveistrups Have sikkert dog været en formildende Omstændighed som Omgivelse for de ellers daarlige Kaserneforhold. Nu, allerede inden den nye Bygning er rejst, er Forholdene, som i Gaar meddelt, blevet umulige og ubrugelige for Sektionen, særlig med Hensyn til Øvelsespladsens Indskrænkning, og den ønsker at foretrække.

Mængder af Minder knytter sig til Trægaarden gennem 150 Aar.

Til Trods for alle Forhold og Forandringer er der dog nu, for-

uden den totale Forandring, Grund til at erindre, at den Trægaard, som vi i denne Tid ser forsvinde, i sin Tid var en Pryd, en „Zir“ for Byen, som en Privatmands velholdte Have. Den var senere i en lang Aarrække Roskildenserne eneste Park og Serveringshave, — med sine Fejl og Mangler et første Forsøg paa at skabe en folkelig Oase for alle. Det lykkedes aldrig helt. Tiden og Menneskene var ikke saa udadvendte og saa økonomisk velbeslaaede, at de kunde tillade sig Restaurationsliv. Det kom først i dette Aarhundrede. Og siden kom meget andet til, — hver Stand fik sin særlige Oase at aande i, nye Parker groede op, — en „Trægaard“ havde endt sin Mission. Men Forbindelsen med Stedets ældre Fortid fornægter sig ikke. Den stikker Hovedet frem endnu engang ved Jordgravningen til det nye og fortæller i Oplydning og Affald om andre Tider og andre Mennesker, der forlængst har levet her før vi.

Fanny Fang.